'నిరుద్యోగం'

దెందులూరి వీరరాఘవరావు

శ్రావణమాసం అయినప్పటికీ, తన హయాంలో వర్షానికి అప్పిచ్చిన సైమునీ, సూర్యుడు వడ్డీతో తీర్చుకుంటున్నాడు. నేను, సెప్టెంబరు పరీక్షలు దగ్గిరికి రావడంచేత కాకినాడలోనే, ఒకరూము తీసుకుని, చదువుతున్నాను. మధ్యాహ్నం మూడు గంటలైంది. అప్పుడే కాఫీ త్రాగి, మిత్రాగారి కెమిస్ట్రీ తీసి ఆక్సిజన్ (Oxygen) చదవడం మొదలు పెట్టేను. రూము తలుపు తీసికొని, ఒకవ్యక్తి ప్రవేశించేడు. అపరిచితుడులాగే కనపడ్డాడు. నిదానించి చూస్తే రెండు సంవత్సరముల క్రిందటి క్లాసు మేటులాగ ఒక చిన్న జ్యోతి నాదృష్టిముందు నాట్యం చేసింది. ఎవరైతేనేమి, ముందు చిన్నహాసమే కుశల ప్రశ్న.

"మరిచిపోయావుటోయి! అవును లే. మాలాటివాళ్లు మీ కెలా జ్ఞాపకం ఉంటారు? అయితే, యింకా నువ్వు యీగ్రూపుతోనే కుస్తీపడుతున్నావా?" అని పరిచితకంఠధ్వని.

నాసందేహం తీరిపోయింది. నేను యింటరుజూనియరు చదువుతున్నప్పుడు నాప్రక్క బెంబరే అతనిది. అప్పుడు మే మిద్దరం సోదరులలాగ తిరిగేవాళ్లం. తండ్రి చనిపోవడంచేత, కుటుంబభారం నెత్తిమీద పడి, అంతటితోనే ముగించేసేడు చదువు. అప్పటినుండీ నే నతన్ని చూడలేదు. అందుచేత త్వరగా గుర్తు పట్టలేకపోయేను.

"ఏమోయి! రామారావూ! ఎక్కడినుండి రావడం? ఏమిటి సంగతులు? ఈ రెండేళ్లనుంచీ నీసంగతే తెలీలేదు నాకు! మీవాళ్లంతా ఖులాసాగా ఉన్నారా? రా! యిలా కూర్చో" అని ప్రశ్న పరంపర పుంఖానుపుంఖాలుగా జల్లేసేను.

"అందరూ కులాసాగానే ఉన్నారు. కాని నీబస వెతుక్కోవడం చాలా కష్టమైంది. ఎవరిని అడిగినా ఎవరికీ తెలీదన్నారు. ఇంక వెతుక్కోలే ననుకొని, బజారులో కొంచెం పనుంటే, అలా పోతున్నాను. ఇంతట్లోకే మన ఫ్రెండు వెంకట్రాజు కాఫీహోటల్లోంచి వస్తున్నాడు. వాణ్ణి పట్టుకున్నాను కాని లేకపోతే నాకీ బస తెలియకపోను" అన్నాడు చిరుచెమట్లు తుడుచుకుంటూ.

ఈలోపుని మాదాసీది పైడమ్మ వచ్చింది. దాని చేతికి ఒకఅణాడబ్బులు, ఫ్లాసుక్ యిచ్చి, అతిథికోసం, కాఫీ తెమ్మనమని చెప్పి పంపేను. విసుక్కుంటూ పోయింది.

"ఏం, రామారావు! ఎమిటి చేస్తున్నావు?" అని మామూలుగా అడిగేను, అతని అలసటతీరేక.

నవ్వుతూ వచ్చినముఖం, ఎంచేతో విషాదరేఖాంకితమైంది. మనిషి సిగ్గుపడిపోయేడు.

"ఏమిటి చేస్తున్నాను? ఏమీ లేదు. ఎవళ్లైనా 'ఏమిటి చేస్తున్నావు' అని అడిగితే 'నిరుద్యోగం' అని చెప్పడం అలవాటైపోయింది" అన్నాడు, విచారసమ్మిళితమైన చిరునవ్వుతో.

"ఎక్కడేనా ట్రైచేసేవా?" అన్నాను.

"ఎక్కడేనా ఏమిటోయి! 'అక్కడ ట్రైచేసేను యిక్కడ ట్రైచెయ్యలేదు' అన్న వివక్షతలేకుండా ప్రతీ కంపెనీలోనూ ట్రై చేసేను. ఎన్నివిధాల మార్గాలున్నాయో, అన్నీ చూసేను. కాని ఏంలాభం! మా ఫాదరు చనిపోవడంతోనే పోయిందోయి మా అదృష్టం అంతాను. కొంపా గోడీ అమ్మేసి ఋణంఅంతా తీర్చేసేటప్పటికి, చేతిలో చిల్లిగవ్వైనా లేకుండాపోయింది. మాతల్లిని, పిల్లల్ని, మా మేనమామగారింట్లో వుంచి, నేను ఉద్యోగంకోసం తంటాలు పడుతున్నాను. ఏకంపెనీకి వెళ్లినా, గేటుముందు 'నో వేకెన్సీ' (No Vacancy) బోర్డులే! పోనీ, తీరాజేసి, బంట్రోతుకి ఏపావలాడబ్బులో పారేసి అప్లికేషను లోపలికి పంపిస్తే ఎన్నిరోజులు

కూర్చున్నా దానికి జవాబు రాదే! ఇవతల నాలాటివాళ్లు పడిగాపులు పడి కూర్చున్నా, కంపెనీ యజమానుల బంధువులు, మిత్రులు, పెద్దపెద్ద రికమెండేషనులు పట్టుకెళ్లిన వాళ్లు క్రొత్తగా ప్రవేశిస్తున్నారే, ఉద్యోగాల్లో! మన వేపుచూసేవా డెవడు? మేనేజరుగారు అప్లికేషను చూసీచూడకుండానే 'ఎవడో కోక్కిస్కాయిగాడు' అని వేస్టుపేపరుబాస్కెట్టులో పారేస్తాడు. అదే తన వాళ్ల దెవళ్లదేనా అయితే పెద్ద రికమెండేషనేదేనా ఉంటే, నెత్తిమీద పెట్టుకుని, అప్పటికి కాళీలు లేకపోయినాసరే, కాళీలు పుట్టించి, మరీయిస్తాడు ఉద్యోగం. పోనీ, యివతలకి వచ్చినప్పుడో, లేక షైరువెళ్లేటప్పుడో, ఎలాగో, వకలాగ, బంట్రోతులు చెయ్యిపెట్టి గెంటేసినాసరే ఓర్చుకుని, మేనేజరుగారిని దర్శించి పరిస్థితులు వెళ్లబోసుకుందామంటే, "ఇప్పుడేం కాళీలు లేవు. ఫో!" అన్నమాటేగాని, "నువ్వేమి ప్యాసయ్యేవు? ఏంపని చెయ్యగలవు?" అనికాని, లేక "ఇప్పుడు కాళీలు లేవు. ఈసారి కాళీలు వచ్చినప్పుడు రా. చూస్తాను" అని (అలా చెయ్యనప్పటికీ) మాటఅనే దాత లేడే! నిరాశ పుట్టింది నాకు. ఉద్యోగం దొరకడం కష్టం అనుకున్నాను.

"అంచేత, ఇంకోపద్ధతి అవలంబించేను. హిందూ పేపరు, అలాటివాట్లలో ఉద్యోగస్థులు "కావలెను (**Wanted**)"అని యెడ్వర్టయిజు చేస్తారుకాదూ? అప్లైచెయ్యగా, యెప్పటికేనా దొరుకుతుంది అనే ఆశతో కొన్నిటికి అప్లైచేసేను. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలకి ౨ అణాల స్టాంపులు వాళ్లు కోరినప్రకారం, పంపితే, జవాబులేదే! 'ఏమిట్రా, యిలాయెందుకురా ఎడ్వర్టయిజు చేస్తారు' అని మావాడిని ఒకణ్ణి అడిగితే, 'నీకు తెలీదుటరా! డబ్బు సంపాదించడానికి అదొకఎత్తు. నీలాటివాళ్లు పంపించిన ఆ ౨ అణాల స్టాంపులు పుచ్చుకుని ఊరుకుంటారు. మనం చేసేదేమిటి వాళ్లని?' అని అన్నాడు. 'కావలెను'లేకాని, కావలసినవా రెవ్వరూ కనపడరు. బహుశా, మావాడు చెప్పినట్లు, కావలసినవి ఆ ౨ అణాల స్టాంపులే. అంచేత ఇంక 'కావలెను'విని అక్కర్లేదన్నాను.

"'ఏమిరా! ఊరికే తిరగకుండా, ఏమేనా పెక్కెన్ కల్స నేర్చుకో లేకపోయావురా!' అని పెద్ద లంతా అంటే, ఒకసంవత్సరం కష్టపడి టైపురైటింగు, హైయ్యరుపరీక్షకి షార్టుహాండ్ లోయరుపరీక్షకీ, రాజమండ్రిసెంటరుకి, కట్టేను. నాకు స్పీడు లేకనో, హాలుసూపరింటెండెంటుల తెలివితక్కువ చేతనో మొదటి పేపరు, పూర్తి చెయ్యలేకపోయేను. అంచేత అది తన్నేసింది. ఎప్పుడూ బాగా చెప్పని అయ్యరుగారు, ఆయేడు డిక్టేషను బాగా చెప్పడంచేత, షార్టుహాండ్ ప్యాసవుతుంది అనుకున్నాను. కాని, ఎవళ్లో కాపీచేసేరని చెప్పి, ఒకణ్ణి తప్ప, అందరినీ ఫేలుచేసేరు. అదీ నాదురదృష్టమే.

"సర్వీసు కమిషన్ పరీక్షకి వెళ్లలేకపోయావా?" అని నీలాంటివాళ్లంటే, ఆపరీక్షకి వెళ్లడానికి ఇంగ్లీషులో ౪౦మార్కులు రావాలిట! మనకి ౩౯ ఏ కాదూ వస్తా! అంచేత వీల్లేకపోయింది."

"అన్నట్టు, పోస్టలు ఎక్సామినేషన్, అంటూ ఏదో పెట్టేరు కాబోసు! దానికి వెళ్లేవా?" అన్నాను, జ్ఞాపకంవచ్చి.

"ఉద్యోగాలిస్తాం పరీక్షలు ప్యాసవండిరా అంటే మాలాటివాళ్లు పరీక్షలకి వెళ్లకుండా వుంటారా! అది కూడా సర్వీసు కమిషనులాటిదే. నానా తంటాలు పడితేనేగాని ఎక్సామినేషనులో కూచుందుకే సీటు వచ్చింది కాదు. ఒక ౨౦ రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి పరీక్షకి బెజవాడ వెళ్లేను. పరీక్షలైన నాలుగునెలలకి కాని పరీక్షలు ఏమయ్యాయో తెలీలేదు. వాళ్లు సెలెక్టుచేసిన వాళ్లకే తెలియ జేస్తారుట, తక్కిన వాళ్లసంగతి, పోయినట్టేట. వాళ్లకి కావలసిన గుమస్తాలు, పెద్దసంఖ్య అయినప్పటికీ వాళ్లు సెలక్టుచేసేది యిద్దరినో, ముగ్గురినో. అదేనా పెద్ద రికమెండేషను లుంటేనేట! తక్కినకాళీలు, వాళ్లబంధువులు, అదివరకే ఆక్రమించేసి ఉంటారు! వాళ్లుకూడా ఆలోచించేరులే. డబ్బు సంపాదనకి మనిషికి ౧౦ రూపాయలు ఎక్జామినేషన్ఫీజు. చూడు ఎంత డబ్బొస్తుందోను! కొత్తగా వేసిన గుమస్తాల జీతాలకి సరిపోతుంది!" అని అన్నాడు.

"అయితే! అన్నివిధాలా ప్రయత్నించే వన్నమాట. ఏం చేస్తాములే. రోజులు రావాలి" అన్నాను, ఏమీ అనకపోతే బాగుండదని.

"ఏవిధంగా చూసినా, ఎన్నివిధాల ప్రయత్నించినా ఉద్యోగం దొరకడం అనేది యీకాలంలో చాలా కష్టంఅని నాఅభిప్రాయం. "ఏమిటండీ, శాస్త్రిల్లుగారూ! నాజాతకం ఎప్పుడు బాగుంటుందో చూడండి కొంచెం" అని మాశాస్త్రిల్లుగార్ని అడిగితే, 'నీకు శనిమహాదశోయి, యిప్పుడు. ఇంకా సంవత్సరంన్నర, దాని టైము; తర్వాత మంచి రాజయోగం పడుతుంది' అని యేవో గ్రహాలపేర్లు నాలుగు చెప్పి పంపించేసేడు. పోనీ, ఉద్యోగం దొరకకపోతే పోయె, ఏదేనా స్వతంత్రవృత్తి చేద్దామా అంటే, దానికి పెట్టుబడి వుండాలి, బిజినెస్సు కిటుకులూ, అవీ తెలియాలి. అవి మనకి రావు. దుర్గుణాలు అలవడతాయని తెలిసున్నప్పటికీ, తెగించి సినీమాల్లోకి పోదామా అంటే, పాట రాదు కాదూ. మనం పాడితె...... చెవులు నిక్కబెట్టి నించుంటాయి, రిప్లై యివ్వడానికి. సినీమాలకి ఆపాటచాలంటావేమో! డైరక్టరుగారికి అన్నివిధాలా యిష్టపడితేనేగాని ఆయన తీసికోడు! ఇంక, ఏదేనా లాటరీలలోను వాట్లలోను మనకి 'అదృష్టం' ఉంటుందేమో అనుకున్నాను. అందుచేత, ఇలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ (Illustrated Weekly)లోని పజుల్సు (Puzzles) పూర్తిచెయ్యడం మొదలుపెట్టేను. అదేం మాయోకాని, పంపించినకొద్దీ పంపించాలనే వుంటుంది! అలాగ వాటికి రెండునెలలలో ౨౦ రూపాయలు తగలబెట్టేను. నమ్మ నమ్మకపో, ఎన్ని డిక్షనరీలు చూసి సాల్వుచేసినా, ఫస్టుప్రైజు మానె నాలుగుతప్పుల ప్రైజేనా రాకపోయె.

"సాయశక్తులా తంటాలు పడ్డాను. పడుతున్నాను. ఆఖరికి ఆలివర్ గోల్డ్‌స్మిత్ (Oliver Goldsmith) చేసినట్లు, పత్రికలకు వ్యాసాలు పంపించి కొద్దో గొప్పో సంపాదించొచ్చును అని అనుకున్నాను. స్వతంత్రకథ రాస్తే పెద్దలు తప్పులు పట్టుకుంటారనిచెప్పి, ఒకయింగ్లీషుకథకి అనువాదం పంపించేను, ఒకపత్రికకు. అందినట్టు తెలియజేయడానికి అందులో ఒకకార్డు పెట్టి పంపించేను. దానికి ఆకూ లేదూ వొక్కూలేదు. అసలు అది అందిందో లేదో తెలీదు. పైగా 'వ్యాసాలు పంపి ఆంధ్రులు ప్రోత్సహించా'లని సంపాదకుల సంపాదకీయం. ఇంకొక అనువాదం ఇంకొక పత్రికకు పంపిస్తే, ఆ సంపాదకుడు, పాపం, జవా బిచ్చేడు. 'వ్యాసాలు ఎక్కువగా రావడంచేత, తమకథ ప్రస్తుతం ప్రకటించడానికి వీలుగాలేనట్లు తోస్తూంది. క్షమించవలెను' అని. కథ వెయ్యనీ వెయ్యకపోనీ, ఏదో సమాధానం పారేస్తే బాగుంటుంది. మనకార్డు మనకి పారెయ్యడానికే అంతగర్వం అయితే, యింక వేరే చెప్పాలా!" అన్నాడు కొంచెం కోపంతో.

అప్పుడే మాపైడమ్మ కాఫీ తెచ్చింది. ఫ్లాస్కులో కాఫీ గ్లాసులో పోసి అతని కిచ్చేను. బలవంతంమీద నేను కొంచెం ఇంకోగ్లాసులో పోసుకున్నాను.

"ఇదీ నాసంగతి. ఇలాగ ఈ 'నిరుద్యోగం' అనే సాగరంలో పడి కొట్టుకుంటున్నాను దాని తెన్నూ తెలీక" అన్నాడు, గ్లాసు కిందపెడుతూ. "కాంగ్రెసు గవర్నమెంటువారు నిరుద్యోగ సమస్యని పరిష్కరిస్తారనుకొన్నారు ప్రజలు. ఎంతవరకూ సాగిందో తెలీదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణోద్యమం గెలుస్తే, ఆంధ్రులికి బాధ లేదనుకున్నాను. కాని హైకమాండ్ (High Command) 'ఇప్పుడు కాదు నాయనలారా! కొన్నాళ్లు పోనీయండి!" అని బుజ్జగిస్తున్నాది. కారణం..."

"ఆగొడవకేంగాని, యింతకీ, యిప్పుడు నువ్వేం చేస్తున్నట్టూ?" అని అడిగేను. ఒదిలేస్తే లెక్చరు కొట్టేస్తాడని చెప్పి.

"ఏముంది, ౧౦ రూపాయలొచ్చేలాగా ప్రైవేట్లు చెప్పుకుంటున్నాను. పోనీ అవేనా యేడాది పొడుగునీ వుంటే యీబాధ పడక్కర్లేదు. పరీక్షల ముందు ఒకనెల, అంతే. తర్వాత మళ్లీ మామూలే" అన్నాడు.

వాచీలో సెకండుహాండ్ రెండుసార్లు ౬౦ని దాటింది.

"ఏమోయి! మీవూరి పంచదార ఫాక్టరీలో ఏవో కాలీలు వచ్చాయట నీ కేమేనా తెలుసునా?" అని అడిగేడు సందేహంతో.

"కాళీల మాటకేంగాని, కూలీలంతా యిప్పుడు స్ట్రయికు (Strike) చేస్తున్నారోయి!"

అందుకున్నాడు స్ట్రయికు అన్నమాట!

"ఏమిటోయి! ఎక్కడ చూసినా యీస్ట్రయికులే నోయ్. మాట్లాడితే సమ్మె. అదివరకు కూలీలంతా సమ్మె కట్టేరంటే, ఆశ్చర్యపడేవారు అందరూను. ఇప్పుడది మామూలు అయిపోయింది. పాకీదాన్ని దొడ్డి సరిగ్గా తుడవమంటే, మర్నాడు స్ట్రయికు. చాకలాడిని బట్టలు సరీగా వుతకమంటే, వాళ్లు స్ట్రయికుచేస్తారు! ఇదంతా మనవాళ్లు నేర్పిందే. వాళ్లు సదుద్దేశంతోటే నేర్పేరు. కాని ఏంలాభం? 'వద్దు. చెయ్యకండి, మేము చూస్తాం మీవిషయాలని'అని అంటే వినరే. సమ్మెకట్టడం, నలుగురిబుర్రలు బద్దలు కొట్టడం, ౧౪౪ సెక్షను యిప్పించుకోడం. పోనీ కూలీలు, ఎలాగో మేనేజరులతోటి రాజీ పడతాం అంటే మధ్యని లీడర్సు వప్పుకోరే! వీధంట తిరిగే ప్రతీపెద్దమనిషీ లీడరే! ఈ సమ్మెలకి, ఏవో కొన్ని నిబంధనలు పెడితేనేగాని, పరిశ్రమలా క్షీణ దశలో ఉంటాయి, కార్మికులా, కష్టాలకి పాల్పడుతారు!—అయితే, ఎన్నాళ్లనుంచి జరుగుతున్నాది? రాజీ కుదుర్తుందా?" అని అడిగేడు.

"ఈ వాళకి ౬ రోజు లైంది. రేపు పార్లమెంటరీ సెక్రటరీగారో, ఎవరో వస్తారుట, బహుశా రాజీ కుదరవచ్చు" అని నే నన్నాను.

"అలాగటోయ్! నాకు తెలీలేదు. ఏవో ఖాళీలున్నాయంటే, ఆశ కాదూమరి, మీ బ్రదరు అక్కడ పనిచేస్తున్నాడు కాబట్టి నీకు బాగా తెలుస్తుంది. నిన్ను కనుక్కుందామని యిక్కడికి వచ్చాను" అని అన్నాడు.

"వాళ్లు యీగొడవలో పడివున్నారు. అంచేత యిప్పుడేం లాభం లేదనుకుంటాను" అని, ఏమనుకుంటాడో అని భయపడుతూ అన్నాను.

"యిప్పుడు కాదు. ఎప్పుడేనా లాభం లేదు! ఇంక యీఘటం యిలా పోవలసిందే" అన్నాడు శూన్యదృష్టితో.

నాకు జాలివేసింది.

అప్పుడే నాలుగున్నర అయింది.

"వాలీబాల్ కోర్టుకి (Volley-ball Court) పోదాం పదవోయ్. చాలాకాలం అయింది కాబోసు నువ్వు బంతి ముట్టుకుని" అని అన్నాను లేస్తూ.
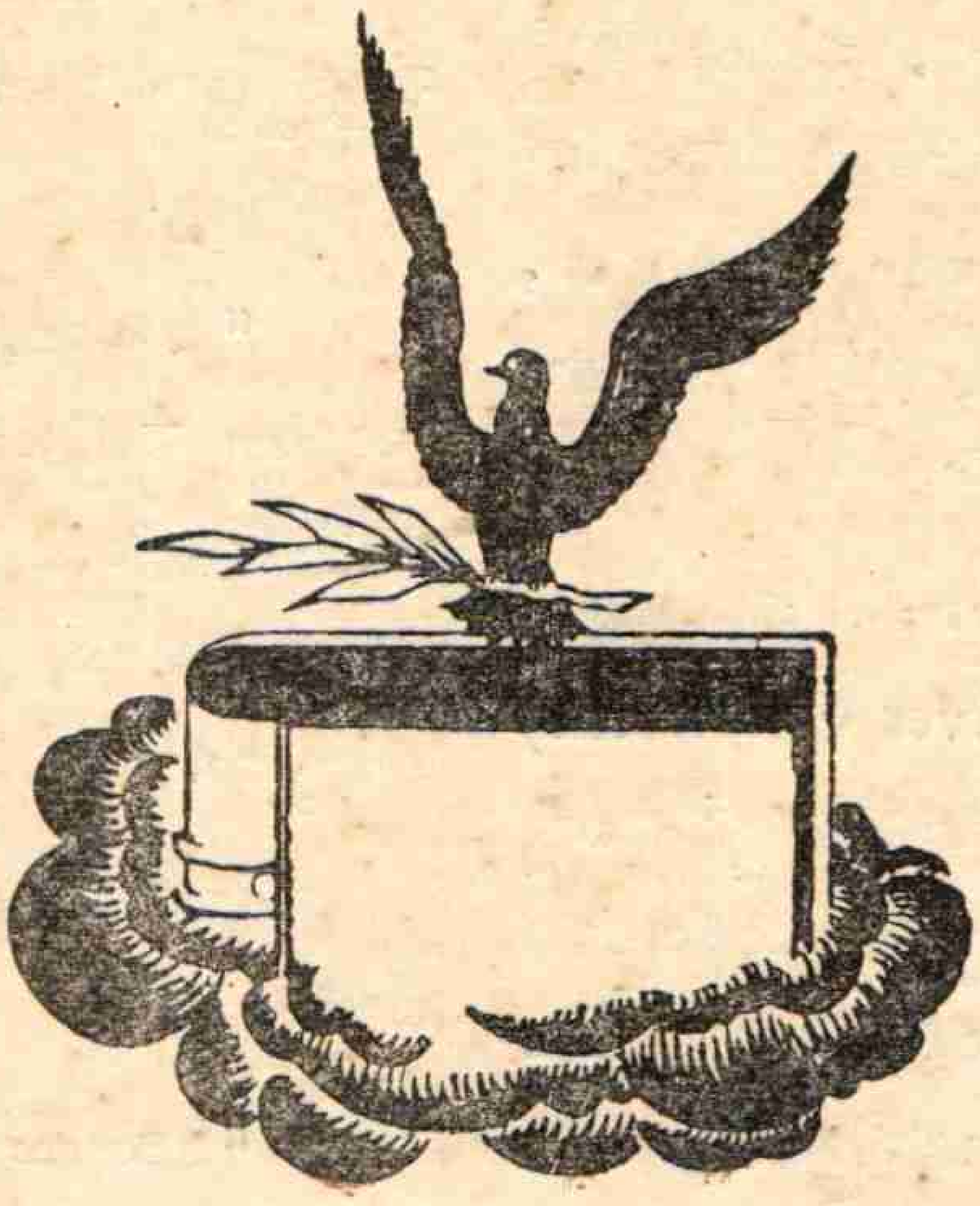
"పద" అన్నాడు, కోటు విప్పేస్తూ.